תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אמר לו הרי הוא אומר [1]ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה [א]שיהיו כל עבודות של חודש הזה כזה ור' עקיבא אי סבר לה דאין דנין אפשר משאי אפשר ליקו במילתיה אי הדר ביה והאי דלא גמר מפסח מצרים משום האי פירכא [ב] הוא פסח מדבר יוכיח לדבריו דר' אליעזר קאמר לדידי אין דנין אפשר משאי אפשר לדידך דאמרת דנין אפשר משאי אפשר מה לפסח מצרים שכן אינו טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח ואמר ליה רבי אליעזר ועבדת ורבי אליעזר לימא ליה פסח מדבר יוכיח לדבריו דרבי עקיבא קאמר ליה לדידי דנין אפשר משאי אפשר [ג]ומשום האי פירכא פסח מדבר יוכיח לדידך דאמרת אין דנין אפשר משאי אפשר ועבדת והשתא נמי ליפרוך אמר רב ששת זאת אומרת [ג]אין משיבין על ההיקש ובתרביצא אמור וכי [ג]דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש בכללא איתמר (א) [ג] פסח כוליה חדא מילתא היא ורבי עקיבא פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה נפקא ליה מהא דאמר [ד]שמואל משום ר' אליעזר [2]זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים עולה מה עולה [ו] טעונה כלי אף כל טעון כלי מאי היא אילימא מזרק גבי [ה] זבחי שלמי ציבור נמי כתיב [3]וישם באגנות [א]אלא [ה]סכין ועולה גופה מנלן דכתיב [4]וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו והתם עולה הוא דכתיב [5]ויעלהו לעולה תחת בנו מנחה מה מנחה אינה [י]נאכלת אלא לזכרי כהונה אף כל אין נאכלין אלא לזכרי כהונה מאי [י] אי חטאת ואשם

בהדיא

רש"י

תאמר בפסח דורות שכן טעון וכו'. כשלמים ודין הוא שיביא אף מן המעשר כשלמים: **כל עבודות של חדש זה.** פסח דורות כזה דבא מן החולין: **ליקו במילתיה.** קמייתא וכי דנין איפשר וכו' אמאי [ז] חזר ודנין [ח] דין אחר: **אי הדר ביה.** דסבר דנין אפשר משאי אפשר. והאי דלא גמר ליה ר"ע פסח דורות מפסח מצרים משום האי פירכא מה לפסח מצרים שכן [אין] טעון מתן וכו' האי לאו פירכא היא דפסח מדבר יוכיח שטעון מתן דמים ואימורים למזבח ואינו בא אלא מן החולין דבמדבר לא הוה מעשר עד שבאו לארץ אף אני אביא פסח דורות שאינו בא אלא מן החולין: **לדבריו דרבי אליעזר.** דאית ליה דנין אפשר משאי אפשר (ב) [ה] מה לפסח מצרים אבל איהו סבר דאין דנין: **ורבי אליעזר.** אמאי מהדר ליה ועבדת לימא לאו פירכא היא דפסח מדבר יוכיח: **והשתא נמי.** אע"ג דיליף מן ועבדת ליפרוך ר"ע וכי דנין אפשר משאי אפשר והאי קרא [ט] ועבדת לא משמע ליה דהא לא כתיב בפירוש דבא מן החולין אלא דיליף מהקישא דיהו כל עבודות של חדש זה כזה: **ואת אומרת.** מדלא פריך הכי אין משיבין על ההיקש אע"ג דאיכא למיפרך ביה כגון הכא דאדם דן ק"ו מעצמו ואין אדם דן גז"ש [והיקש] מעצמו אא"כ למדה מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני: **ובתרביצא.** בבית המדרש שמרביצים בו התורה אמרו וכי דבר הלמד [י] בהיקש חוזר ומלמד בהיקש דפסח דורות למד מפסח מצרים דבא מן החולין היאך למידין תודה מפסח דורות: **בכללא איתמר.** כלומר פסח מצרים ופסח דורות בכלל הוא [כ] דשם פסח א' הוא ולא הוי דבר הלמד בהיקש [ל] דהיכי דיליף תודה מפסח דורות כמאן דיליף מפסח מצרים דשם פסח אחד הוא: **ור"ע.** הואיל ולא יליף מן ועבדת כר' אליעזר פסח דורות דאינו בא אלא מן החולין מנלן: **ואת התורה.** מאי קא משמע לן האי קרא: **עולה.** להכי מקיש הני קרבנות לעולה לומר לך מה עולה וכו': **מאי היא.** [יא] במה כלי דילפי' מעולה: **אילימא מזרק.** לקבל הדם כדאשכחן מזרק בעולה [ל] דכתיב וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות [ל] וכתיב וישם באגנות [יב]: **נמי כתיב וישם באגנות.** דהאי באגנות משמע אכולהו וכיון דשלמים טעונין מזרק כל שכן שאר קדשים ואמאי ילפי מעולות טפי משלמי צבור: **סכין.** דלא הוו מולקין: **מנחה.** להכי הוקשו למנחה מה מנחה כו': **אלא לזכרי כהונה.** דכתיב כל זכר בבני אהרן יאכלנה (ויקרא ו):

רש"י כת"י

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורים. כדאמרי' בתמיד נשחט [מ] אך בכור שור וגו' [נ] למד על בכור ומעשר ופסח שטעון מתן דמים ואימורים: **כזה.** של מצרים מה זה מן החולין אף לדורות מן החולין: **ליקו במילתיה.** בהאי דסבר ליה דאין דנין אפשר משאי אפשר ואמאי חזר ודנו דין אחר: **(ו)אי הדר ביה.** וקסבר דדיינינן אפשר משאי אפשר: **משום האי פירכא.** דמתן דמים לאו פירכא היא: **פסח מדבר.** שעשו בני ישראל את הפסח במועדו כבר הי' להם מזבח דבכ"ח ניסן הוקם המשכן וטעון מתן דמים ואימורים למזבח ולא בא אלא מן החולין דעדיין לא היה להם מעשר: **ואי משום האי פירכא.** דמתן דמים לאו פירכא היא דפסח מדבר יוכיח: **לדידך דאמרת אין דנין.** בע"כ דיינינן ליה מיניה דהא אקשה בו קרא לכל הפסחים כדכתיב ועבדת כו' שיהו כל העבודות של חדש כזה: **והשתא נמי ליפרוך.** וכי דנין אפשר משאי אפשר: **ובתרביצא אמור.** בבית המדרש מותבי תיובתא אמתני' דגמר שאר קרבנות תודה מפסח דורות: **וכי.** פסח דורות הלמד בהקש מפסח מצרים כדכתיב [ס] בחדש הזה: **חוזר ומלמד.** על שאר קרבנות בהקש: **בכללא אתמר.** מתני' מכל הפסחים גמר בהדדי: **דכוליה פסח חדא מילתא היא.** ופסח דורות הלמד מפסח מצרים לאו דבר הלמד בהיקש הוא דשם פסח חד הוא וחד דינא אית להו: **נפקא ליה מהא.** כלומר מהאי קרא דזאת העולה [ע] נפקי ליה ולא כדדריש ליה שמואל משום ר' אליעזר אלא דדריש ליה בעניינא אחרינא לקמן [צז.]: **ואת התורה.** כוליה קרא יתירא הוא דהא בכל חד באפי נפשיה כתיב זאת תורת העולה [פ] זאת תורת החטאת כו' [צ] אלא לדרשא הוא דאתא: **מאי היא.** על איזה כלי הוא מלמד: **אילימא מזרק.** כדכתיב [ק] וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וכתיב בההוא קרא וישם באגנות אלמא עולה טעונה מזרק ואתא האי זאת התורה לאקושי שאר קרבנות לעולה שיטענו מזרק: **שלמים נמי כתיב בהו וישם באגנות.** דהתם שלמים נמי הוו דכתיב [ר] ויזבחו זבחים שלמים: במנחה כתיב כל זכר בכהנים [ש]: **מאי היא.** על איזה מן הקרבנות מלמד שיהא נאכלין לכהנים:

תוספות

והשתא נמי. דכתיב ועבדת לאקשויי לכל הפסחים ליפרוך וכי דנין אפשר משאי אפשר ומשני אין משיבין על ההיקש ור"ע סבר אפ"ה אין דנין אפשר משאי אפשר אבל אין לומר דלית ליה היקשא דעל כרחין אית ליה היקשא דצריכא לשאר מילי כדאיתא בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צו.) וא"ת והא בפרק בנות כותים (נדה דף לו:) דדרשינן כימי נדתה כך ימי לידתה פריך וכי דנין אפשר משאי אפשר ומשני רב ששת ע"כ הקישן הכתוב ורב אחדבוי בר אמי משני רבי אליעזר היא משמע דבעי רב ששת לשנויי אפילו כר"ע ואמאי הא ה"נ היקישא היא ופליגי וי"ל דסבר רב ששת הכא דאיכא לאוקומי היקישא לשאר מילי להכי לא אמרינן ע"כ הקישן הכתוב ובסמוך דדריש מה אשם אין שפיר ושליא קדוש כו' וקאמר דסבר דדנין אפשר משאי אפשר דמשמע [ז] ליטנא דר' אליעזר לטעמי' אבל ר"ע פליג עליה התם נמי צריכא היקשא למילי טובא וא"ת הא פליגי בפ' החולץ (יבמות מו.) דרבי אליעזר יליף מאבות דמל ולא טבל הוי גר ורבי יהושע יליף מאמהות דטבל ולא מל הוי גר ופריך ולרבי אליעזר נמי נילף מאמהות דהא אית ליה דנין אפשר משאי אפשר והשתא אפילו לר"ע מצי לאקשויי דהתם מודה דדנין דהיקישא הוא כדדרשינן בפרק ב' דכריתות (דף ט.) ככם כגר מה אבותיכם לא נכנסו לברית כו' דע"כ היקישן הכתוב וי"ל דהתם מסתבר דאתא קרא למימר דילפינן אנשים מאנשים ונשים מנשים ואי לאו דאשכחן בעלמא דרבי אליעזר סבר דנין כדמייתי מהך דהכא לא הוה פריך ויש לתמוה [א] (ולר"ע מנלן דאין מעלשין במכות) דבפ"ק דמכות (דף ה.) ילפינן לה בגזירה שוה דרשע רשע [ממיתה] והיינו אפשר משאי אפשר ואע"ג דאין גז"ש למחצה [ב] ה"נ אין היקש למחצה [ג] וקסבר אין דנין וכ"ת דמודה התם משום דגז"ש לא צריכא וע"כ הקישן הכתוב דהא צריכין למילי טובא בההוא פירקא [ד] גופיה ובפרק קמא דסנהדרין (דף י.) ובפרק אחד דיני ממונות (שם לג:) ובפרק החובל (ב"ק פו:) ובפרק אלו נערות (כתובות לה.) [ה]: **ובתרביצא** אמור. הוא בית המדרש מקום שמרבילין בו תורה ולשון שהוסיפו בו רבנן בש"ס: **ויקח את המאכלת.** השתא דריש ליה הכא לקדשים שטעון כלי ותימה דבפ"ק דחולין (דף טז. ושם) מוקמינן ליה לענין חולין דאמרינן מנין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת ואומר ר"ת דקרא ודאי בקדשים כתיב אלא גמרינן נמי חולין מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט העולה אבל כלי לא שייך למילף בחולין אלא בקדשים כשאר עבודות דבעו כלי שרת ומדכתיב ויקח דמשמע דבר תלוש ולא כתיב ויכין דרשינן תלוש בחולין וכלי בקדשים מדהזכיר מאכלת דה"ל למכתב ויקח את המתך ואע"ג דהתם דחי רבי חייא וריזותיה דאברהם קמ"ל הכא לא שייך לדחויי הכי דלענין מה שהביא עמו דבר תלוש ולא סמך על מה שימצא צור וקנה מחובר שייך לומר דכתביה קרא לאשמועינן זריזותיה דאברהם קמ"ל אבל מאכלת שהזכיר למה לי [ו] [אי] לאו לאשמועינן דעולה טעונה כלי: **מה** מנחה אינה נאכלת **אלא** לזכרי כהונה. בסוף דם חטאת בזבחים (דף צח.) [ז] פירש בקונטרס הא דלא ילפינן לזכרי כהונה מחטאת ואשם כדילפינן ממנחה משום דכתיב בתרווייהו גבי אכילת זכרים [ח] קודש קדשים הוא וקשיא דבפרק איזהו מקומן (זבחים דף נה.) איכא תנא דיליף מהיקישא דחטאת מהאי קרא דכתיב ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים מה חטאת לזכרי כהונה אף שלמי ציבור לזכרי כהונה ונראה לפרש דהיינו טעמא הכא כיון דהיקישא דחטאת ואשם איכא לאוקומה למילתא אחריתי כדמפרש הכא לא מוקמינן לי' לאכילת זכרים כיון דאינו שוה בכל הנהו דכתיבי בקראי אבל מנחה על כרחין להכי אתאי דלא משכחת למילתא אחריתי [ט]: **אף** כל אינו נאכל **אלא** לזכרי כהונה. ושלמים דהאי קרא בכבשי עצרת קאי דקדשי קדשים נינהו כל הכתובין במקרא זה כך פי' בקונט' בזבחים ונראה דעל כרחין איירי נמי בשלמי נדבה דהא בפ"ק דזבחים (דף ח.) נפקא לן מהאי קרא שלא לשמו ועוד בכולהו קרבנות דטעונין כלי מהכא נפקא לן:

בקדש

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה ז:

◆

רבינו גרשום

אלא משקוף ומזוזות: שיהו כל עבודות חדש זה של פסח דורות כזה דבא מן החולין: ליקום במילתיה. בהאי טעמא ואמאי חזר ודנו והשיבו מדין אחר: אי הדר ביה דיכול לדון אפשר משאי אפשר והאי דלא גמר לה ר' עקיבא פסח דורות מפסח מצרים משום דאיכא למיפרך מה לפסח מצרים וכו': פסח מדבר יוכיח. שטעון דמים ואימורין למזבח ואינו בא אלא מן החולין דלא היה במדבר מעשר אף אני אביא פסח דורות שאינו בא אלא מן החולין: לדבריו דר' עקיבא קאמר. מה לפסח מצרים אבל לדידיה אית ליה דאין דנין אפשר משאי אפשר: ור' אליעזר לימא ליה כו' ומשום האי פירכא דאמר [ר"ע] מה לפסח מצרים ומהאי קר' ועבדת לא משמע ליה. פסח מדבר יוכיח: והשתא נמי ליפרוך. אבתי ר' עקיבא מפלג פליג ומה לפסח מצרים דמהאי קרא ועבדת לא משמע ולא כתב ביה בפירוש דבא מן החולין אלא דיליף מהקש שיהו כל עבודות של חדש זה כזה. אין משיבין על ההיקש דאדם דן קל וחומר מעצמו ואין אדם דן ג"ש אלא א"כ שמע מרבו ורבו מרבו עד סיני: וכי דבר הלמד מהקש חוזר ומלמד בהקש דפסח דורות למד מפסח מצרים דמן החולין והיאך למידין תודה מפסח דורות: לא תודה בכללא דפסח איתמר דפסח כוליה דמצרים ודדורות חדא מלתא היא שם פסח ולא הוי דבר הלמד בהקש: אילימא מזרק. דכתיב וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וכתיב וישם באגנות: גבי שלמי צבור נמי כתיב באגנות דכתיב ויזבחו זבחים שלמים:

◆

שיטה מקובצת

א] תיבת הוא נמחק: ב] משאי אפשר ואי משום: ג] איתמר דכוליה פסח חדא: ד] טעונה כלי. עי' תוס' (לקמן דף צז ע"א): ה] זבחי. זבחים (דף צז ע"ב): ו] מאי היא א': ז] חוזר ודנו ואת ר' נמחק: ח] משאי אפשר קאמר מה: ט] קרא דועבדת: י] הלמד בכל התורה בהיקש: יא] איזה: יב] באגנות בזבחי שלמי צבור נמי כתיב וישם באגנות:

מסורת הש"ס

א) פסחים צו., ב) [ב"ק סג:], ג) [זבחים מט: וש"נ], ד) זבחים נז., ה) חולין יז. זבחים צז., ו) זבחים צו., ז) נ"ל ודנו. רש"ק, ח) נ"ל אחר הוא. רש"ק, ט) נ"ל דהי יליף. רש"ק, י) נ"ל מיהו כלי ילפינן. רש"ק, כ) נ"ל בעולה הפי"ד ואח"כ מ"ה נמי כתיב וישם. רש"ק, ל) [שמות כד], מ) פסחים סד:, נ) במדבר יח, ס) שמות יב, ע) [וע"ל התורה], פ) ויקרא ו, צ) שם ז, ק) שמות כד, ר) שם, ש) [נ"ל בבני אהרן], שם יז, ת) נ"ל מאישה. רש"ק, א) מהרש"ק מ"ו, ב) זבחים מח., ג) נדרים ז., ד) מכות דף ה:, ה) [וע"ע תוס' בכורות נג. ד"ה ומה כגון ותוס' יבמות מו. ד"ה אילן], ו) רש"ק, ז) [ד"ה מה אשם], ח) נ"ל הוא קודש. רש"ק, ט) [וע"ע תוס' זבחים נו: ד"ה מה מנחה].

◆

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ יְיָ אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: שמות יג ה

2. זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים: ויקרא ז לז

3. וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיָּשֶׂם בָּאַגָּנֹת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ: שמות כד ו

4. וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת בְּנוֹ: בראשית כב י

5. וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ: בראשית כב יג

◆

הגהות הב"ח

(א) גמרא בכללא איתמר דפסח: (ב) רש"י ד"ה לדבריו וכו' משאי אפשר קאמר מה לפסח:

◆

מוסף רש"י

שיהיו כל עבודות של חדש הזה כזה. כל פסחי דורות הוקשו זה לזה (פסחים צו.). זאת התורה. הוקשו אלו זה לזה ללמוד זה על זה, לכך הוקשו אלו לעולה דמה עולה טעונה וכו' אילימא מזרק. לקבלת דם דיליף מעולת סיני דכתיב וישלח את נערי בני ישראל וישם באגנות. בשלמי צבור, וכיון דהדיר אתקיש כולהו לשלמים דכתיב ביה בהאי קרא וילפינן מינה לקמן בשמעתין (דף לח.) מה שלמים מפגלין ומתפגלין אף כולן נמי תילף השלמים דהתם נמי שלמים נינהו היי אלא סכין. לשחיטה, לאפוקי צור וקנה דכלי שרת בעינן מאי היא. הי מינייהו יליף לאכול לזכרי כהונה ממנחה (זבחים צז: צח.)